

LEGĂMÂNT & DIALOG

UN STUDIUL AL PERICOPEI
CU RABINUL SACKS

Nitzavim 5779

Traducere: Magda Kupferberg

Nu este peste mări

Pe vremea când eram student la universitate, la finalul anilor 60 – era protestelor studențești, a drogurilor psihedelize și a Beatles meditând alături de Maharishi Mahesh Yogi – circula o poveste. O evreică americană, având aproximativ șaiszeci de ani a călătorit în nordul Indiei pentru a se întâlni cu un guru faimos. Erau mulțimi uriașe care se adunaseră să-l vadă pe acest om sfânt, însă ea le-a luat-o înainte spunând că trebuie să îl întâlnească de urgență. În cele din urmă, după ce a reușit să își facă loc prin mulțime, a intrat în cortul său, fiind în sfârșit în prezența maestrului însuși. Ceea ce a spus în acea zi a devenit legendă. A spus: “Marvin, ascultă-o pe mama ta. Suficient! Vino acasă!”

Începând cu anii șaiszeci evreii și-au găsit calea către multe religii și culturi, cu excepția uneia singure: a lor. Cu toate acestea, iudaismul a avut, de-a lungul istoriei, proprii săi mistici și mediatori, poeții și filosofii săi, oamenii săi sacrii, proprii vizionari și profeți. Poate părea de multe ori că dorința noastră pentru iluminare spirituală este direct proporțională cu distanța sa, cu cât ne este de străină, nefamiliară. Preferăm ceea ce e mai îndepărtat și nu aproapele.

Moshe deja intuise această posibilitate: *Porunca aceasta pe care ți-o dau eu azi, nu este mai pesus de puterile tale, nici departe de tine. Nu este în cer, ca să zici: „Cine se va sui pentru noi în cer și să ne-o aducă, pentru ca s-o auzim și s-o împlinim?” Nu este nici dincolo de mare, ca să zici: „Cine va trece pentru noi dincolo de mare și să ne-o aducă, pentru ca s-o auzim și s-o împlinim?” Dimpotrivă, este foarte aproape de tine, în gura ta și în inima ta, ca s-o îplinești. (Deut. 30:11-14)*

Moshe a avut simțământul profetic că, în viitor, evreii vor spune că pentru a găsi inspirația trebuie să ne urcăm în ceruri sau să traversăm mările. Că o vor găsi oriunde, doar nu aici. Și așa a fost pentru cea mai mare parte a istoriei Israelului în perioada Primului și celui De-al Doilea Templu. Mai întâi a venit era în care oamenii erau ispitiți de zeii popoarelor cu care se învecinau: Baal Canaanitul, Hemosh Moabitul sau Marduk și Astarte în Babilon. Mai târziu, în vremea celui De-al Doilea Templu, erau atrași de elenism, în formele sale greacă, respectiv romană. Este un fenomen straniu, explicat cel mai bine de cuvintele memorabile ale lui Groucho Marx: “Nu vreau să fac parte din niciun club care ar fi de acord să mă accepte ca membru.” Evreii au avut de multă vreme tendința de a se îndrăgosti de oameni care nu îi iubeau și să urmeze aproape orice cărare spirituală atât timp cât nu este a lor. Dar este foarte dăunător.

Atunci când marii gânditori părăsesc iudaismul, iudaismul pierde mari gânditori. Atunci când cei care sunt în căutarea spiritualității se îndreaptă într-o altă direcție, spiritualitatea evreiască are de suferit. Și acest lucru tinde să se întâmple, exact în modul opus față de cel descris de Moshe de mai multe ori în Deuteronom. Se întâmplă în perioade de bunăstare, nu sărăcie, în perioade de libertate, nu de sclavie. Atunci când pare că avem puține lucruri pentru care să îi mulțumim lui Dumnezeu, îi mulțumim. Atunci când avem multe lucruri pentru care să îi fim recunoscători, uităm.

Era în care evreii se rugau la idoli, sau deveniseră elenizați era vremea Templului, atunci când evreii trăiau în propria lor țară, bucurându-se de suveranitate sau autonomie. Perioada în care, în Europa,

evreii au abandonat iudaismul, era perioada emancipării de la sfârșitul secolului optsprezece până la începutul secolului douăzeci, când, pentru prima oară se bucurau de drepturi civile.

De cele mai multe ori în aceste cazuri, cultura înconjurătoare era ostilă evreilor și iudaismului. Cu toate acestea, adesea, evreii preferau să adopte cultura care îi respingea, mai degrabă decât să o îmbrățișeze pe cea care le aparținea prin naștere și moștenire, unde aveau șansa să se simtă ca acasă. Rezultatele au fost de multe ori tragice.

Faptul că l-au venerat pe Baal nu i-a făcut pe israeliți să fie mai bine primiți de Canaaniți. Elenizarea nu i-a făcut pe evrei să fie mai bine văzuți de greci și nici de romani. Abandonarea iudaismului în secolul nouăsprezece nu a pus capăt anitsemismului, l-a accentuat. Iată deci puterea insistenței lui Moshe: pentru a descoperi adevăr, frumusețe și spiritualitate nu trebuie să mergi altundeva. *“este foarte aproape de tine, în gura ta și în inima ta, ca s-o împlinești.”*

Rezultatul a fost că evreii au îmbogățit alte culturi mai mult decât pe a lor proprie. Irving Berlin, fiul unui cantor a compus “White Christmas.” Felix Mendelssohn, nepotul unuia dintre evreii “iluminați”, Moses Mendelssohn a compus muzică bisericească și a reabilitat îndelung neglijatul “Patimile lui Matei” ale lui Bach. Simone Weil, unul dintre cei mai importanți gânditori creștini ai secolului douăzeci – descris de către Albert Camus ca “singurul spirit mareț al vremurilor noastre” – s-a născut din părinți evrei. La fel și Edith Stein, considerată de biserica Catolică ca fiind o sfântă și o martiră, dar ucisă în Auschwitz, deoarece pentru naziști ea era o evreică. Și exemplele pot continua.

A fost eșecul Europei faptul că nu a putut accepta evreitatea evreilor și iudaismul? A fost eșecul iudaismului incapacitatea de a se confrunța cu această provocare? Fenomenul este atât de complex încât sfidează orice explicație simplă. Însă în acest proces am pierdut piese de artă extraordinare, intelect mareț și minți și spirite însemnate.

Într-o anumită măsură situația s-a schimbat atât în Israel, cât și în Diaspora. A apărut multă muzică nouă evreiască și o renaștere a misticismului evreiesc. Au existat importanți scriitori și gânditori evrei. Însă din punct de vedere spiritual suntem încă în urmă. Cele mai adânci rădăcini ale spiritualității provin din interior: din cadrul unei culturi, a unei tradiții a unei sensibilități. Ele provin din sintaxa și semantica limbii native a sufletului: *“este foarte aproape de tine, în gura ta și în inima ta, ca s-o împlinești.”*

Frumusețea spiritualității iudaice este tocmai aceea că în iudaism Dumnezeu este aproape. Nu trebuie să urci un munte sau să intri într-un schit pentru a descoperi Prezența Divină. Este în jurul mesei, în seara de Shabat, în lumina lumânărilor și sfințenia simplă a vinului de Kidush și a *chaloturilor*, în cântecul *Eshet Chail* și în binecuvântarea copiilor, în pacea interioară atunci când lași universul să își poarte singur de grijă pentru o zi în timp ce celebrezi lucrurile bune care vin nu din muncă, ci din odihnă, nu din a cumpăra, ci din a prețui – daruri pe care le-ai avut dintotdeauna, dar pe care nu ai avut timp să le apreciezi.

În iudaism, Dumnezeu este aproape. El este acolo în poezia psalmilor, cea mai măreață literatură a sufletului scrisă vreodată. El este acolo, ascultând dezbaterile noastre în timp ce studiem o pagină de Talmud sau oferim noi interpretări textelor antice. El este acolo, în bucuria sărbătorilor, în lacrimile de Tisha BeAv, în ecourile sunetelor de shofar de Rosh HaShana și căința de Yom Kipur. El este acolo chiar în aerul din târâmul Israelului și pietrele Ierusalimului, unde vechiul și noul se îmbină asemeni unor buni prieteni.

Dumnezeu este aproape. Acesta este sentimentul covârșitor pe care îl am după o viață de implicare în credința strămoșilor noștri. Iudaismul nu a avut nevoie de catedrale, de mănăstiri, de teologii de nepătrus, de ingeniozități metafizice – oricât de frumoase ar fi acestea – căci pentru noi Dumnezeu este Dumnezeul tuturor și pretutindeni, care are timp pentru fiecare dintre noi, care ne întâlnește acolo unde ne aflăm, dacă suntem dispuși să ne deschidem sufletul în fața lui.

Sunt rabin. Pentru mulți ani am fost șef rabin. Însă, în cele din urmă, cred că noi, rabinii, suntem cei care nu am făcut destul să îi ajutăm pe oameni să își deschidă ușile, mințile, și sentimentele către Prezența dincolo de univers care ne-a creat cu dragoste, pe care strămoșii noștri au cunoscut-o atât de bine și au iubit-o atât de mult. Ne-am temut – de provocările intelectuale ale unei culturi agresiv seculare, de

provocările sociale de nu fi complet imersați în această lume, de provocările emoționale de a vedea evreii sau iudaismul sau statul Israel criticat și condamnat. Așa că ne-am retras în spatele unui zid înalt, crezând că astfel suntem în siguranță. Zidurile înalte nu îți oferă niciodată siguranță, doar te fac mai temător. ¹ Ceea ce îți oferă siguranță este confruntarea provocărilor fără teamă și inspirarea celorlalți să procedeze la fel.

La ce s-a referit Moshe când a spus acele vorbe extraordinare: “*Nu este în cer... Nu este nici dincolo de mare*” a fost: *Kinderlach*, părinții voștri au tremurat când au auzit vocea lui Dumnezeu pe muntele Sinai. Ei erau copleșiți. Au spus: Dacă vom continua să auzim, vom muri. Astfel că Dumnezeu a găsit moduri prin care să îl putem întâlni fără să ne simțim copleșiți. Da, el este creator, suveran, putere supremă, cauză primară, cel care mișcă planetele și stelele. Însă este totodată și părinte, partener, iubit, prieten. El este *Shechinah*, de la cuvântul *shachen*, care înseamnă vecinul de alături.

Așa că mulțumește-i în fiecare dimineață pentru darul vieții. Spune *Shema* de două ori pe zi pentru darul iubirii. Alătură-ți glasul celorlalți în rugăciune, pentru ca spiritul Său să poată pluti prin tine, dându-ți puterea și curajul de a schimba lumea. Atunci când nu îl poți vedea, este pentru că privești în direcția greșită. Atunci când pare absent, este chiar în spatele vostru, însă trebuie să vă întoarceți pentru a-l descoperi. Nu îl tratați ca pe un străin. El vă iubește. Crede în voi. Își dorește succesul vostru. Pentru a-l găsi nu trebuie să urci un munte sau să traversezi marea. El este vocea pe care o auzi în liniștea sufletului. El este lumina pe care o vezi atunci când deschizi ochii pentru a te minuna. El este mâna pe care o atingi în adâncimile disperării. El este răsuflarea care îți dă viață.

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks,
vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de *The Covenant & Conversation Trust*

¹ See Rashi to Num. 13:18.